

MATOUŠ

PROSINEC 2003 ČÍSLO 26

„K svítání se nemůže nikdo dostat jinak než stezkou noci.“ (Ch. Dzirbran)

ÚVODNÍK

Když papež Jan Pavel II. podepisoval jeden ze svých posledních dopisů křesťanům celého světa – o růženci, ukázal i úmysly, které mu při tom leží na srdci. A jeden z nich, snad v souvislosti s teroristickým útokem 11.9.2002, zní: „mír“. Ve své každodenní praxi se setkáváme s malými napodobeninami násilí či zla a zároveň si klademe otázku, jak v takovém světě žít. Náš kardinál z totality, František Tomášek, říkával: „Nestačí na tmu nadávat, je třeba zažehnout malé světlo.“ A tak přejí vám i sobě, aby se Kristus o letošních vánocích narodil (znovu) i v našem srdci.

P. Jiří Veselý, farář

MATKA TEREZA – nechtěla být jeptíškou

Agnes Gonxha Bojaxhiu se narodila r. 1910 v tureckém, pak jugoslávském městě Skopje v Makedonii. Její otec řídil stavební kancelář a byl spolumajitelem prosperující stavební firmy. Její fotografie z mládí ukazuje výslovně hezké děvče s poněkud zasněným očima. Chodila do vyšší školy, v jejím prostředí u dívky věc nezvyklá, a projevovale nadání k hudbě. Na život v klášteře tehdy ještě nemyslela, ačkoli se živě zajímala o misionářskou činnost. V osmi letech jí otec zemřel a rodina se musela vyrovnávat s tíživou ekonomickou situací. V osmnácti letech se sama rozhodla pro život v bengálské misi; podle názoru jejího bratra to bylo rozhodnutí zcela logické v rodině, ve které se vždycky pomáhalo chudým a opuštěným. Agnes odjela do Irska, kde vstoupila do loretské kongregace, známé jako „anglické panny“. Je to řád, který se věnuje pedagogické činnosti a jehož členky žijí podle jezuitské řehole. Za dva měsíce ji poslali do noviciátu v Indii, kde přijala jméno Tereza. Jakože v mládí působila dojmem ostýchavého a zadumaného děvčete, záhy se to mělo změnit, když nastoupila v Kalkatě jako učitelka zeměpisu, ředitelka školy a představená. Tamní křesťanské školy a nemocnice byly ve velké úctě, ale katolické elitní školy přijímaly zpravidla děti zázobaných rodičů. Biskupské rezidence a kněžské semináře vypadaly jako paláce v zemi, kde každý druhý člověk nedisponoval ani existenčním minimem. Sestra Tereza nemohla chodit se zavřenými očima. Hned za zdi školy se rozkládal obrovský slum a zápach bídý pronikal až do internátu. S několika žákyňmi se vydala do nemocnic. Vybavena jódem a obvazy pomáhala největším chudákům, jak mohla, a – měla špatné svědomí, když se vracela do krásně zařízeného kláštera. Bůh od ní chce víc, to cítila stále zřetelněji. Modlitba, soucit, tu a tam návštěva – to už nestačí.

Podle knihy Ch. Feldmanna: Sny začínají žít

Vánoce – tajemství Vtělení

Velké svátky již z dob prvních křesťanů začínají v předvečer vigílií – bděním. Tak je tomu i s dobou vánoční na Štědrý večer. Tradice nám v liturgii dochovala troje mešní obřady na památku Svaté noci: andělský chvalozpěv Sláva na výsostech Bohu (půlnoční), první návštěvníci – pastýři (tzv. jitřina) a tajemství Vtělení (ve dne). Zvláštní místo u jeslí patří svatým, jež si připomínáme v následujících dnech. Církev se všemi slaví po 8 dní Boží narození tzv. oktávou a zpěvem Glória až do slavnosti Matky Boží, Panny Marie (1. 1.), kdy „se naplnilo osm dní k jeho obřezání a bylo mu dáno jméno (2. 1.) Ježíš“ (Lk 2, 21). Svátek Svaté Rodiny se slaví v neděli v oktávě vánočním nebo 30. 12. Sváteční odpoledne bývají vhodnou příležitostí ke koledování u jesliček.

Nejstarším, a na východě největším vánočním svátkem, je slavnost Zjevení Páně. Její nejlibší obsah a vzájemnou návaznost tří událostí z evangelia vyjadřuje antífona z ranních chval: „Dnešního dne se zasnoubila církev s nebeským Ženichem, protože Kristus smysl v Jordáně její viny; mudrci spěchají s dary na královskou svatbu, a hosté se radují z vody proměněné ve víno.“ V předvečer je zehnána voda, kadidlo a křída. Tou se pak píše na veřeje K(christus) M(mansionem) B(benedicat) s letopocetm: at Kristus po celý rok zehná tento příbytek, „Tříkrálovou“ vodou býváme v neděli, kdy končí doba vánoční, o svátku Křtu Páně pokropení na památku našeho vlastního křtu. Třemi dary vyznačil pohanští magové (jejich jména i královskou hodnotu dotvořila lidová zbožnost) víru, že Dítě je Králem (zlato), Bohem (kadidlo), i člověkem, třpícím k smrti (myrha); hořké koření proti bolesti a vonná mast k balzamování mumií.

Na této cestě utrpení předchází Ježíše asi 30 chlapců zabitých Herodem. Jaký protiklad Jákovovy ženy Rachel, která naopak přivedla na svět svého syna Benjaminá za cenu svého vlastního života. V proroctví Jeremiášově (31, 15) povstává z hrobu plná pláče a smutku jako matky v Ramě i: 586 př.Kr., kdy jim Nabuchodonozor odvádl jejich syny do babylonského zajetí. Po celou dobu vánoční čteme na pokr. z 1. listu apoštola Jána, miláčka Páně. Jáhen Štěpán jako první mučednickou krví nakreslil do jeslí kříž Zmrtvýchvstalého, jehož se stal napodobitelem. Oba tyto svatí s betlémskými nevinátky jsou „průvodci Kristovými“, i když do kalendáře se dostali dříve než samotné vánoce. Také biskup Tomáš Becket († r. 1170; známe jej ze stejnojmenného filmu) má své místo u jeskyně narození.

Ti všichni pomáhají setrvat v radosti a pokoji, který zvěšťují andělé celému lidstvu. Setrvat i v tu noc, kdy se starý rok končí a nový z Boží ruky přichází.

Jesličky a betlém, strom a ryba, nadílka a jiné zvyky

Sv. František z Assisi dal postavit r. 1223 ve vesnici Greccio jesle, přivedl k nim osla a vola, a v tomto prostředí sloužil kněz mši sv., při níž jáhen František zpíval evangelium o narození Páně. Podle legendy se mu v jeslích ukázalo narozené Jezulátko. Od té doby šíří především členové františkánského řádu jesle po celé Evropě. Již ve středověku se stavěly v kostelích spolu s figurami P. Marie a sv. Josefa v životní velikosti. Ostatní u jeslí byli živí lidé, kteří předváděli scény z narození Ježíše z kostelů na náměstí. S tím souvisí i podoba lidových koled, jak je známe z 19. stol.

Za předchůdce betlémů lze považovat gotické skříňové oltáře. Skutečný počátek betlému se datuje do pol. 16. stol. a následujícího baroka. Šíříli je členové Tovaryšstva Ježíšova – jezuité jako jeden z prostředků rekatolizace. Z prostředí kostelů se betlémy postupně dostávaly i do domů, kde si zruční lidé začali vyrábět

vlastní jesličky a tak se tradiční biblické postavy dostávají do prostředí, ve kterém betlém vzniká. V naší diecézi jsou nejznámější betlémy v Třešti a na Třebíčsku.

Strom je symbolem Ježíše Krista, pravého Stromu Života (Jan 15, 1). Jablka na vánočním stromku mají vztah k rajskému plodu ze zakázaného Stromu poznání dobra a zla (Gn 2, 9). Svíce naznačují Krista, který se pro nás stal Světlem ve tmách (Jan 1, 4n). Zdobení stromku je zvyk, který k nám přichází z Německa až poč. 19. stol. Štědrovečerní ryba – lat. ichthys = lesous Christos, Theou Hyios Soter – fec. Ježíš Kristus, Boží Syn, Spasitel (Mk 1, 1).

Nadílka je spojena se Štědrým dnem. Jako Bůh se stal darem pro nás, tak i my lidé se chceme navzájem obdarovávat a dělat si radost.

Některé lidé namítají, že mnoho těchto zvyků je vnějškových a měli bychom Boha uctivat „v duchu a v pravdě“. To může být pravda. Platí ovšem také, že člověk není bytost duchová a slavení se nedotýká pouze rozumu. Působí na něj daleko více různé vjemy, obrazy, symboly. Mezi duchovním a tělesným je úzké spojení. I Kristus se stal skutečným člověkem, a proto se nemusíme bát zapojit do slavení i ty prvky, které jsou lidské. Naším úkolem ovšem je dělat to tak, aby nepodstatné nezastínilo a nepozměnilo smysl toho hlavního.

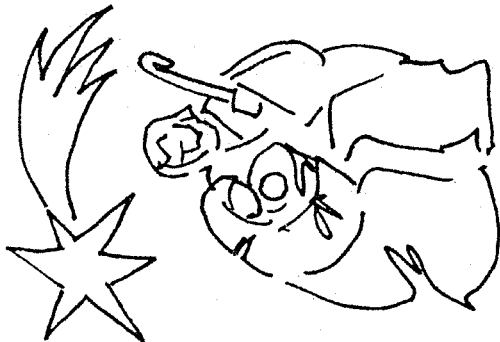
V nebi pečou cukroví

„Honem, podívejte se. Právě otevřeli dvířka u pece – vidíte tu červenou zář?“ Takhle nás, děti, budila na začátku adventu babička, abychom se běželi k oknu podívat na červánky nad obzorem v adventní době. Advent byl pro nás plný tajemství a očekávání. Hned na začátku šla děvčata hledat po zahradách barborky – třešňové větvičky, které se čtvrtého prosince daly do vázy, aby rozkvetly na vánoce. Pak přišel sv. Mikuláš s andělem a nadílkou. Čert také výhružně harášil řetězy, aby připomněl naši neposlušnost, lenost, hubatost a odmlouvání. Hlavní roli ale hrála přeci jen nebeská odměna za příslib, že už si dáme na sebe víc pozor. Stejně tajupině adventní bytosti byly Lucinky – dívky v bílých šatech a se svíci ve věnci na hlavě. To byl příslib, že to s tou zimní tmou nepůjde dál, ale že už svítí Světlo, které se narodilo pro celý svět. Dobře jsme rozuměli, že to vše je krásná hra, a hry mají všechny děti rády. Že je to hra, která nám zvěstuje krásy Božího království. Dobře jsme věděli od babičky, že jen docela malé děti si myslí, že vánoční stromek a dárky přináší sám Ježíšek z nebe. Že to Pán Ježíš tak učí lidi, aby byli na sebe hodní, aby si dělali navzájem radost. A tak jsme slepovali z barevných papírů řetězy na stromek, barvili zlatem a stříbrem ořechy, pomáhali ze všech sil péci cukroví. Na Štědrý den dopoledne jsme všechnu tu krásu věšeli na stromek. Také jsme už věděli, že dárky máme nejen brát, ale také dávat, a tak jsme ze svých skříňů nenápadně ukládali dárky pod stromek k ostatním balíčkům. Po večeri a rozdělení dárků se dospělí vypravili s lucernami do města na půlnoční. My, děti, jsme se usadili kolem stolu. Babička dala na stůl bílý ubrus, dvě svíčky a doprostřed křížek, rozvěřela svůj kancionál, ještě tištný švabachem, a zpívali jsme koledy a modlili se jako v kostele. Ve Svaté noci jsem se pak probouzel, zda nám nikdo vánoční stromeček neukradl. Když jsme dospěli do věku školáckého a mohli mezi chystání na vánoce zařadit ve svatě zpovědi kající odfeknutí všech hříchů a na Boží hod věst domů Hosta nejzácnějšího, byl to opravdový vrchol a radost. Vánoce pak doznivaly štěpánskou a tříkrálovou koledou, kdy jsme sousedům vinšovali štěstí, zdraví, pokoj svatý a sousedovy děti zase nám a odnášeli si v kabeli nadílku – svědecky, jak to je, když lidé jsou na sebe navzájem hodní a mají se rádi. A podobný zážitek přejí i vám ostatním.

Váš starý farář Ladislav Simajch

POZDRAV ze žďárské Tvrze

Milí přátelé z fryšavské farnosti, velice rád a srdečně Vás touto cestou zdravím a věřte, že stále vzpomínám v modlitbě i při mši sv. Jsou situace a okamžiky, na které kněz nemůže zapomenout. Prožíváme dobu adventní, která vyústí v oslavu

Narození Ježíše Krista. Advent i vánoce patří už po staletí k sobě. Za několik dní se rozezná v našich kostelích slova evangelia: „Nebojte se, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán.“ Záleží jen na každém z nás, zda toto poseství zapadne do adventně připravené půdy a dá vzejít nové sklizni. Toto radostné poseství smíme a chceme nést druhým lidem do jejich trápení a bolesti. Náš Pán je nám blízko. To je naděje pro tento svět i pro každého z nás. Není to jen vzpomínání. To je přítomnost, to je blízkost. Z takové radosti roste radost nejen svátečních, ale i všedních dnů. Chci Vám tedy přát, aby Vás provázela láska, radost a pokoj vyvěrající z narození našeho Pána Ježíše Krista a to nejen v období vánočních svátků, ale i po celý příští nový rok.

P. Ervín Jansa, farář ve Žďáře n/Sáz. 1

KALENDÁŘ

21.12.	ne	15,30	příležitost ke slavení svátosti smíření
22.12.	po	6	poslední roráty
<u>slavnost Narození Páně – Boží hod vánoční – začátek doby vánoční</u>			
24.12.	st	16	vigilie – štědrovečerní bohoslužba
25.12.	čt	9	slavná mše sv.
26.12.	pá	14	děkovná pobožnost a svátostné požehnání
		9	svátek sv. Štěpána, prvomučedníka; mše sv.
27.12.	so	10,30	mše sv. ve Skleném
28.12.	ne	9	svátek sv. Jana, apoštola; mše sv. a křest dítěte
29.12.	po	9	svátek sv. Rodiny; mše sv.
30.12.	út	17	připomínka sv. Betlémských neviňátek; mše sv.
31.12.	st	17	připomínka sv. Tomáše Becketa; mše sv.
		16	závěr obč. roku; mše sv. na poděkování za uplynulý rok
<u>slavnost Panny Marie, Matky Boží – Nový rok</u>			
1.1.	čt	9	mše sv.
4.1.	ne	9	II. neděle vánoční
<u>slavnost Zjevení Páně – zv. Tří králů</u>			
5.1.	po	17	mše sv. se svěcením tříkrálové vody, kadidla a křídly
7.1.	st	17	mše sv. pro rodiče s dětmi
9.1.	pá	18,30	mše sv. mládeže
11.1.	ne	9	svátek Křtu Páně – konec doby vánoční; mše sv.

MATOUŠ – zpravodaj farnosti Fryšava, Tři Studně, Sklené